

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

ท่ามกลางปัญหาเศรษฐกิจและสังคม สืบเนื่องมาจากปัญหาแนวคิดการพัฒนาของชนชั้นในประเทศที่มุ่งการพัฒนาเศรษฐกิจตามแบบฉบับของประเทศตะวันตกและในที่สุดนำมาสู่วิกฤตเศรษฐกิจ 2540 ในเวลาต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ นักคิดและปัญญาชนอีกจำนวนไม่น้อยได้นำเสนอการพัฒนาสังคมในแนวทางตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนา ชุมชนวัดไร่จิงและชุมชนวัดคอนหาวยสามารถรับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจที่ผ่านมา โดยไม่ถูกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ ผลการศึกษากระบวนการจัดการวิถีชีวิตในทางเศรษฐกิจ ซึ่งได้แก่ การผลิต การบริโภค ธุรกิจชุมชน และการหมุนเวียนของทุนอันเป็น การจัดขบวนการสร้างองค์ความรู้วิถีการเป็นชุมชนที่มีปัจจัยในการพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อให้ได้ผลในแนวทางในการดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน โดยทำการศึกษาตั้งแต่ยุคแรกเริ่มการก่อตั้งชุมชนมาถึงยุคปัจจุบัน โดยมีลักษณะสำคัญเกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนอย่างน้อย 3 ประการ

ประการแรก ความสัมพันธ์ทางสังคมของสมาชิกชุมชนที่เข้มแข็งโดยมีกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ดังกล่าวในการดำเนินชีวิตประจำวันในชุมชนที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ การประกอบอาชีพ การผลิตในวิถีชีวิตประจำวันในชุมชนมีหลักการดำเนินชีวิตที่ยึดมั่นในความศรัทธา ความเชื่อในศาสนาและประเพณี หลักการดำเนินธุรกิจภายในชุมชนทุกคนปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนมีการประชุมร่วมกันและตรวจสอบความบกพร่องของปัญหาพร้อมกันเกิดการพัฒนาปรับปรุงชุมชนและตนเองขึ้นตามลำดับ ขบวนการเหล่านี้เป็นระบบความสัมพันธ์ทางสังคมในขบวนการผลิตซ้ำเป็นขบวนการสำคัญเป็นกำลังเกาะเกี่ยวสมาชิกภายในชุมชนให้สามารถดำรงอยู่ได้คู่ขนานกับระบบทุนนิยม

ประการที่สอง ชุมชนวัดไร่จิงและชุมชนวัดคอนหาวยเป็นชุมชนที่มีความพอเพียงในปัจจุบัน การดำรงชีวิตเพราะความพร้อมทางกายภาพด้านภูมิศาสตร์ ธรรมชาติอันสมบูรณ์และตอบสนองความต้องการปัจจัยสี่ให้สมาชิกชุมชน จากผลการศึกษาขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของสมาชิก

ชุมชนมีความพอเพียงเสมอภาคสังคมและวิถีชีวิตดำรงอยู่แบบเรียบง่ายตามหลักคำสอนทางศาสนา โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาที่มีอยู่ในชุมชนเปรียบดั่งเมืองดักศิลา ซึ่งเป็นที่คาดหวังคนในชุมชนจะเป็นกำลังสำคัญของชุมชนต่อไปในอนาคต

ประการที่สาม การดำรงวิถีการพัฒนาในลักษณะคู่ขนานกันในขบวนการผลิตสองระบบ ผสมผสานระหว่างก่อนทุนนิยมและระบบทุนนิยม ซึ่งมีการซ้อนกันอยู่ในเวลาและสถานที่เดียวกัน ชุมชนทั้งสองยังคงรักษาความเป็นอิสระ ในการจัดการผลิตและวิถีการดำเนินธุรกิจภายในชุมชน ไว้ได้ถึงแม้สังคมภายนอกและกระแสตะวันตกจะหลั่งไหลเข้าไปในชุมชน แต่ชุมชนวัดไร่จิงและชุมชนวัดคอนหาวยสามารถปรับปรุงวิถีชีวิตการผลิตบนความสมดุลได้ดีความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสังคมภายนอก เปรียบเสมือนมีธุรกิจการค้าคู่ขนานกันเพราะสองชุมชนมีมาแต่อดีตในด้าน การผลิตและการค้า ถึงแม้ปัจจุบันจะมีการค้าการผลิตแบบใหม่ ๆ เกิดขึ้นในสังคมมีการติดต่อ ประสานกันระหว่างชุมชนและสังคมภายนอก มีการติดต่อเชื่อมโยงกับเครือข่ายกับธุรกิจชุมชนอื่น ๆ ซึ่งมีลักษณะเชื่อมโยงเครือข่ายเพิ่ม โอกาสในการแลกเปลี่ยนและช่วยเหลือสนับสนุนกันและกัน ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองในการดำเนินธุรกิจได้มากยิ่งขึ้น

ขบวนการจัดการและดำเนินธุรกิจของชุมชนวัดไร่จิงและชุมชนวัดคอนหาวย สามารถพิจารณาได้ว่าการดำเนินชีวิตภายในชุมชนมีเศรษฐกิจระดับทำมาหากินพอเพียงในการยังชีพของ ครอบครัวและมีเศรษฐกิจอีกระดับ ซึ่งได้พัฒนาตอบสนองความต้องการบริโภคปรับเปลี่ยนสู่ เศรษฐกิจธุรกิจชุมชน ซึ่งเกิดจากการติดต่อกันกับสังคมโลกภายนอกเกิดการพัฒนาค้าและตลาด เนื่องจากธุรกิจชุมชนเริ่มต้นจากการตอบสนองความต้องการภายในชุมชน ต่อมาได้มีโอกาสขยายการ ติดต่อกับสังคมภายนอกมากขึ้นตามลำดับ เพื่อสร้างรายได้ที่เป็นเงินตรามาใช้จ่ายในกิจการที่จำเป็น ซึ่งภายในชุมชนไม่สามารถผลิตหรือไม่อาจคุ้มค่าที่จะทำการผลิตในปัจจุบัน

การรวมกลุ่มชมรมรักแม่น้ำท่าจีนขึ้นในชุมชนริมฝั่งน้ำนครชัยศรีเป็นการห่วงใยรักษา สิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงผลกระทบในความพยายามรักษาการใช้ทรัพยากร รู้คุณค่าบนความ รับผิดชอบร่วมกัน ดังเช่นการผลิตผลไม้มีการเน้นเรื่องการใช้ภูมิปัญญาของชาวบ้านในการรักษา และขยายพันธุ์ผลไม้เป็นสิ่งที่จำเป็นในการผลิตและการบริโภคในชุมชนและสามารถสร้างใหม่ ทดแทนได้ด้วยการเผยแพร่พัฒนาภูมิปัญญาสู่ชนรุ่นใหม่ การใช้เทคโนโลยีพบว่าโดยพื้นฐานทั่วไป ทั้งสองชุมชนมีการใช้เทคโนโลยีไม่ซับซ้อนสามารถควบคุมได้ง่ายมีต้นทุนต่ำหรือราคาไม่สูงมาก เช่น การผลิตยาสมุนไพรการทำอาหารหรือการทำขนม มีการนำเอาเทคโนโลยีผสมผสานกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตร เป็นต้น

เมื่อรัฐมีนโยบายการแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจครั้งสำคัญในพ.ศ. 2540 รัฐได้เล็งเห็นความสำคัญในการใช้ทรัพยากรธรรมชาตินำมาเป็นจุดขาย โดยส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องถึงศักยภาพของสังคมไทยในความเอื้อเพื่อแบ่งปันและช่วยเหลือกันและกัน ชุมชนวัดไร่จิงและชุมชนวัดคอนฮวยเป็นชุมชนซึ่งมีความพร้อมในด้านกายภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติสมบูรณ์และศักยภาพสมาชิกในชุมชนมีวิถีชีวิตในการดำรงชีพด้วยศักยภาพของตนเอง มีวิธีการผลิตและการประกอบอาชีพแบบเรียบง่าย สมาชิกทั้งสองชุมชนมีสังคมระบบเครือญาติ ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อและความศรัทธาในศาสนาเป็นสิ่งที่ยึดโยงสมาชิกในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่แตกต่างจากวิถีชีวิตในสังคมเมือง

ปัจจัยภายนอกที่เข้าสู่ชุมชน ชาวบ้านก็ได้นำมาใช้บางส่วนในสิ่งที่จำเป็นแก่ยุคสมัยปัจจุบัน ดังเช่น ทิว วิทยุ ก๊าซหุงต้มและเทคโนโลยีในอุปกรณ์เครื่องทุ่นแรง ได้นำมาใช้เพื่อประโยชน์กับตนเองเพื่อความเหมาะสมกับสมัยและกาลเวลาในยุคปัจจุบัน

ปัจจัยภายในที่สำคัญ คือ สมาชิกภายในชุมชนส่วนใหญ่เป็นสังคมชุมชนชาวจีนรักถิ่น รักความสงบขยันและขี้อึดมั่นในศาสนาและวัฒนธรรมในการพัฒนาความรู้ พัฒนาอาชีพปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนเองและปรับเปลี่ยนการทำธุรกิจการค้าด้วยการยึดมั่นการผลิตซ้ำด้วยกำลังคนในครัวเรือน ปรับปรุงการผลิตบางส่วนให้เข้ากับวิถีชีวิตของสังคมภายนอก โดยยึดมั่นความสามัคคี การเรียนรู้แลกเปลี่ยนการให้แบบบูรณาการร่วมกัน ไม่ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตทั้งหมดตามกระแสสังคมภายนอก มีเพียงบางอย่างที่นำมาประยุกต์ใช้เพื่อความเหมาะสมของการกาลเวลา

การศึกษาดำเนินธุรกิจชุมชน : กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชุมชนวัดไร่จิงและชุมชนวัดคอนฮวย นอกจากจะทำให้เห็นลักษณะเฉพาะในการดำเนินธุรกิจของชุมชนวัดไร่จิงกับชุมชนวัดคอนฮวยแล้วยังทำให้เห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชน ความสามารถที่จะเข้าไปต่อรองกับศูนย์อำนาจจากภาครัฐ โดยใช้ฐานเศรษฐกิจของชุมชนวัดไร่จิงและชุมชนวัดคอนฮวยมิได้ปฏิเสธภาครัฐ ต่แผนการทำงานคนในชุมชนและการผลิตยังดำรงวิถีชีวิตในระบบฐานรากบนความมั่นคงการผลิตจากครัวเรือนด้วยปัจจัยเกื้อหนุนจากภูมิศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นและรายงานภายในชุมชนเป็นรากฐาน ซึ่งนำมาสู่การพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน และใช้คุณธรรมเป็นค้ำนำ

5.1 สรุปผลการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาและการดำรงวิถีชุมชนบริเวณชุมชนวัดตลาดไร่จิงกับชุมชนตลาดวัดคอนฮวย จากผลการวิจัย พบว่า

จากการศึกษาชุมชนเข้มแข็งทั้งสองแห่งมีข้อค้นพบถึงความสำคัญในองค์ประกอบจากการสัมภาษณ์เชิงลึก สังเกต รวมทั้งค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ด้านวิชาการ ได้ข้อมูลสำคัญของชุมชนผลในการดำเนินธุรกิจของชุมชนวัดไร่จิงและชุมชนวัดคอนฮวย ดังนี้

จำนวนประชากรอพยพเข้ามาประกอบการค้า การเพิ่มจำนวนประชากรภายในชุมชนท้องถิ่น เป็นผลให้ความหนาแน่นของประชากรในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ความต้องการสินค้าเพื่อการบริโภคในชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นระบบเศรษฐกิจในการผลิตการประกอบอาชีพค้าขายได้ กลายเป็นธุรกิจและการผลิตอีกอาชีพหนึ่งของคนท้องถิ่นในปัจจุบัน เพื่อสนับสนุนระบบการผลิต เกิดเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนการซื้อขายสินค้าและเกิดตลาดขึ้นพร้อม ๆ กับจำนวนสมาชิกของชุมชนเพิ่มมากขึ้น สามารถดำรงคงความความเป็นชุมชนอย่างยั่งยืน

สำหรับการดำเนินธุรกิจการค้าขายที่เกิดขึ้นในชุมชนวัดไร่จิงและชุมชนวัดคอนหาวยมี รูปแบบการค้าระหว่างชุมชนอื่น ๆ ด้วย โดยผู้ที่มาทำการค้าจะนำสินค้ามาขายรวมทั้งผลผลิตได้ ภายในชุมชนนำไป ขายส่งและขายปลีกในบริเวณตลาดนัดชุมชนอันเป็นกิจวัตรประจำของครอบครัว ผู้ที่ต้องการซื้อ-ขายผลผลิตจะนำไปที่ลานตลาดนัดชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งขายสินค้าจากชาวสวนที่ ผลิตได้นำมาขายในชุมชนและนอกชุมชน เนื่องจากผลไม้ผลิตจากชาวสวนในบริเวณลุ่มน้ำนครชัย ศรีมีผลไม้หลากหลายรสเลิศอันนับหนึ่งเป็นที่นิยมของชาวไทยและชาวต่างชาติ

การดำเนินธุรกิจชุมชนที่มีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ

1. การรวมตัวเพื่อกิจกรรมด้านธุรกิจชุมชน

มีคณะกรรมการดำเนินงานชัดเจนในด้านธุรกิจชุมชนมีลักษณะที่มีการวาง กฎเกณฑ์ของตลาดชุมชนชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร จัดโครงสร้างการบริหารการจัดการเป็น ระบบสินค้าและผู้ผลิตที่นำมาขายในตลาดบริเวณชุมชนเป็นสินค้าในท้องถิ่นและผู้ประกอบการค้า เป็นสมาชิกในชุมชน ผลิตโดยสมาชิกในชุมชนทำให้ต้นทุนการผลิตไม่สูงมากผลิตแบบอิสระ โดยเกษตรกร

สำหรับชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีโครงสร้างการบริหาร การจัดการชมรมโดยรวมตัวกันของสมาชิกในชุมชน การทำงานมีลักษณะงาน อาสาสมัครและ มีกฎระเบียบแบบเรียบง่าย มีลักษณะของการสร้างจิตสำนึกร่วมกันในการทำงานกฎระเบียบสามารถ ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ภายในชุมชน

2. ปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกในชุมชน

ในชุมชนประกอบด้วยอาชีพหลากหลายคณะกรรมการบริหารหรือผู้นำชุมชน เข้มแข็ง ซึ่งสามารถนำความคิดและการแก้ปัญหาภายในชุมชนมีวิสัยทัศน์ มุ่งมั่นและเสียสละ สามารถนำชุมชนผ่านวิกฤตมาได้ ทำให้สมาชิกภายในชุมชนมีความศรัทธาเชื่อมั่นยอมรับให้เป็น

ผู้นำในชุมชนเกิดบรรลุดุฤกษ์ประสงค์ได้มีการพัฒนาระดับปัจเจกและทำงานในรูปแบบคณะกรรมการ เป็นการสร้างเครือข่ายขึ้นมาทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการระดมพลังสมาชิกชาวบ้านเข้ามาร่วมใน กิจกรรมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ถ่ายทอดภูมิปัญญาเผยแพร่แก่กันมากขึ้นเพื่อสร้างสังคม ภายในของชุมชนสามารถส่งต่อให้กับคนรุ่นใหม่ต่อไป

จากข้อมูลข้างต้น ทำให้ทราบว่าชุมชนทั้งสองในที่นี้คือชุมชนวัดไร่จิงและชุมชน วัดคอนหวายสามารถดำเนินธุรกิจการค้า โดยอาศัยหลักเศรษฐกิจแบบพอเพียงด้วยภูมิปัญญาจาก การสั่งสมมาของบรรพบุรุษในการประกอบอาชีพและรายได้เปรียบทางภูมิประเทศที่สามารถ เพาะปลูกทำเกษตรกรรมได้ดีกว่าหลายพื้นที่ในชุมชนอื่น ๆ ซึ่งหมายความว่าพัฒนาและ การดำรงวิถีชุมชนบริเวณชุมชนวัดไร่จิงกับชุมชนวัดคอนหวายมีระบบการรวมตัวของคนในชุมชน สูงมีการทำงานที่ยึดมั่นในพื้นฐานทางวัฒนธรรมดั้งเดิม ซึ่งถือว่าเป็นตัวแปรหลักในการดำเนิน ธุรกิจชุมชนและเมื่อนำทั้งสองชุมชนนี้มาเปรียบเทียบกันทำให้ทราบว่า ชุมชนวัดไร่จิงชุมชน สามารถอยู่ได้ด้วยศักยภาพตนเองจากปัจจัยส่วนใหญ่มาจากการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิต โดยปรับเปลี่ยนเป็นผู้ประกอบการค้ารายย่อยและมีรายได้จากการค้า เนื่องจากพื้นที่การผลิตลด ขนาดลงจึงหันมาสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยนำผลผลิตทางการเกษตรและแปรรูปมาขายในตลาดนัด วัดไร่จิงส่วนชุมชนวัดคอนหวายยังคงรักษาเอกลักษณ์ของบรรยากาศแบบ โบราณประชาชนมี ความสัมพันธ์กันเอื้อเพื่อต่อกัน ยึดมั่นในวัฒนธรรมการค้าเนินธุรกิจประกอบธุรกิจในแนวทาง จากบรรพบุรุษสู่คนในรุ่นปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง

การสังเคราะห์ข้อค้นพบความรู้เรื่องธุรกิจชุมชนและเศรษฐกิจสองระบบต้องเกี่ยวข้องกับ ธรรมชาติรอบ ๆ ชุมชน ในงานวิจัยค้นพบสิ่งที่บ่งบอกถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นบอกถึงความรู้ที่เป็นองค์ รวมของชาวบ้าน อาทิ ความรู้เรื่องหลากหลายทางชีวภาพ สภาพน้ำขึ้น-น้ำลง ความสมบูรณ์ของ ชีวพันธุ์พืช สัตว์และเรื่องความเสื่อมโทรมของลักษณะของระบบธรรมชาติควบคู่กับการฟื้นฟูสภาพ ธรรมชาติที่เป็นปัจเจกชนสั่งสมมาจนกลายเป็น “ภูมิปัญญาพื้นบ้าน” และได้นำความรู้ที่ได้รับการ ถ่ายทอดมาเป็นขบวนการเรียนรู้และได้นำมาเป็นประสบการณ์ การผลิตและการค้าประกอบธุรกิจใน ชุมชนวัดไร่จิงและชุมชนวัดคอนหวายสมาชิกในชุมชนทั้งสองมีความสามารถในการดำเนินธุรกิจ แบบเศรษฐกิจสองระบบท่ามกลางการไหลบ่าเข้ามาของกระแสทุนนิยม โดยการผลิตซ้ำในชุมชนยึด หลักในศาสนา วัฒนธรรมไทยด้วยวิธีประยุกต์นำสิ่งใหม่เข้ามาผสมผสานและนำมาใช้เกิดประโยชน์ ในกรณีการใช้เครื่องมือสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ เมื่อประชาชนเข้ามาท่องเที่ยวทั้งสองชุมชน จำนวนมากเกิดประทับใจในวิถีชีวิตชุมชนและการประกอบธุรกิจ ซึ่งมีความแตกต่างจากวิถีชีวิต ทั่วไปของสังคมไทยยุคปัจจุบัน

รูปแบบความแตกต่างจากธุรกิจบนห้างสรรพสินค้าบรรยากาศริมฝั่งน้ำเขียวจีดำรงอยู่ตามธรรมชาติ มีแม่น้ำนครชัยศรีเป็นเส้นหนึ่งในวิถีชีวิตของชนบทประกอบกับสภาพตลาดชุมชนเป็นธุรกิจผู้ผลิตเป็นผู้ขายสินค้าด้วยตนเอง สามารถต่อรองราคาและเลือกซื้อสินค้าได้ตามอัธยาศัยในบรรยากาศตลาดนัดชุมชนท้องถิ่น

วิวัฒนาการสู่เศรษฐกิจสองระบบจากเศรษฐกิจพอเพียงชีพแลกเปลี่ยนสู่เศรษฐกิจชุมชนและเศรษฐกิจทุนนิยม การปรับตัวและตอบโต้กับทุนนิยมด้วยความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเศรษฐกิจทุนนิยมสนับสนุนโดยนโยบายรัฐผ่านการขยายฐานเศรษฐกิจและภาษีอากร เป็นส่วนที่ชุมชนต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ โดยไม่มีการขัดแย้งการเสียภาษีเพื่อให้รัฐนำภาษีจากท้องถิ่นไปปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเป็นจุดเริ่มต้นของการแข่งขันและทำลายฐานทรัพยากรของชุมชนอย่างรวดเร็วเพียงครั้งศตวรรษที่ผ่านมา พลังกดดันจากสังคมภายนอกภายในชุมชนสมาชิกในหมู่บ้านต้องปรับตัวการครอบงำของทุนในด้านกรรมวิธีการผลิต เพื่อความอยู่รอดชุมชนวัดไร่จึงกับชุมชนวัดคอนหาวยจึงได้ทบทวนไตร่ตรองรื้อฟื้นรวมพลังบูรณาการวิถีการผลิตแบบดั้งเดิม เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาทรัพยากรในท้องถิ่นดูแลตนเองได้

ผลการวิจัยการดำรงอยู่ของชุมชนวัดไร่จึงกับชุมชนวัดคอนหาวยทั้งสองชุมชนมีแนวทางในการดำรงธุรกิจครัวเรือน ในสังคมไทยประกอบด้วยสองส่วน คือ ส่วนบ้านกับส่วนเมือง หรือส่วนท้องถิ่นกับส่วนกลาง มีความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจ ผู้มีอาชีพชาวสวนต้องเสียภาษีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เสียภาษีที่ดินทุกปี ส่วนผู้ประกอบการค้าขายก็เสียภาษีรายได้ให้กับรัฐเช่นเดียวกันตามกรอบของข้าราชการและอำนาจเงิน วัฒนธรรมทุนนิยมในลักษณะการแข่งขันใครมีทุนและอำนาจก็จะสามารถเป็นเจ้าของถึงแม้จะมีการผันแปรตามนโยบายของรัฐในการขยายตัวระบบทุนนิยม โดยสร้างการแข่งขันลงไปชุมชนเปลี่ยนจากการผลิตเพื่อบริโภคในครอบครัวเปลี่ยนไปผลิตพืชเชิงเดี่ยวเพื่อขาย (cash crop) ทำให้ชาวบ้านมีรายจ่ายที่เป็นตัวเงินเพื่อซื้อปัจจัยการผลิตเพื่อการศึกษาบุตรและสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิต

ด้วยความเข้าใจการปรับเปลี่ยนนโยบายของภาครัฐจากศูนย์กลางอำนาจ ชาวบ้านในชุมชนวัดไร่จึงกับชุมชนวัดคอนหาวยได้พยายามรักษาระบบการดำเนินธุรกิจชุมชนให้ดำรงอยู่ โดยการทำสวนเกษตรผสมผสานกับการผลิตอิสระเอาไว้ด้วยการรักษาที่ดินไว้ได้บางครั้งออกไปทำงานเพื่อหารายได้เพิ่ม เพื่อจุนเจือสมาชิกในครอบครัวเพื่อให้ชีวิตอยู่รอดเป็นการไปเพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งเพื่อหารายได้เสริมแก่ครอบครัวชุมชนทั้งสองในเขตวิจัยได้แสดงศักยภาพการผลิตผสมผสานนำเอาเทคโนโลยีบางส่วนมาดัดแปลง เพื่อการทุนแรงของสมาชิกในครอบครัวซึ่งแสดงให้เห็นว่าภูมิปัญญาของชุมชนยังดำรงอยู่บ่งชี้ถึงการรักษาระบบวิถีชีวิต คือ การเฝ้าระวังอนุรักษ์ธรรมชาติของสมาชิกใน

สองชุมชนในความสัมพันธ์ของปัจจัยและสถาบันต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นภายในของระบบเศรษฐกิจ หมู่บ้านกระบวนการผสมผสานที่มีใช้ปฏิเสศภาคทุนนิยม แต่ได้พยายามนำเอาบางส่วนของภาคทุนนิยมด้านเทคโนโลยีมาดัดแปลงใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์กรณีเครื่องทุ่นแรง เครื่องพ่นน้ำ เป็นต้น

โดยมีการรวมตัวในกิจการสาธารณะรวมถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม อบรมเยาวชน เพื่อทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งความเข้มแข็งของชุมชนได้มาจากความสัมพันธ์ในชุมชน เป็นความสัมพันธ์แบบแนวราบหรือด้วยเหตุนี้ชาวบ้านในชุมชนวัดไร่จิงและชุมชนวัดคอนทวายในรูปแบบคณะกรรมการ โรงเรียนและชุมชนได้เล็งเห็นว่าคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะต่างๆ ในชุมชน ความสัมพันธ์แบบระบบเครือข่ายจึงมีความสัมพันธ์แบบแนวตั้ง เมื่อชุมชนมีแนวคิดสอดคล้องกัน ได้นำหลักคุณธรรมพลเมือง (Civic Virtues) ซึ่งตรงกับจริยธรรมในพุทธศาสนา เช่น การมีวินัยในตนเอง การเห็นแก่ส่วนรวม การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การให้อภัย โดยเน้นความร่วมมือความไว้วางใจและการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมจะเห็นว่าผู้นำทางศาสนาหรือเจ้าอาวาสวัดไร่จิงเป็นผู้นำที่เข้าถึงจิตใจคนในชุมชน รวมทั้งสามารถนำแบบแผนของชุมชนเข้ามาอยู่ในส่วนของพุทธศาสนาด้วยการพิจารณาพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับพุทธศาสนา เพื่อให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันมีความสัมพันธ์ที่ดีเน้นการทำให้ชุมชนมีความสงบสุขผู้คนปลอดภัยจากระบบทุนภายนอก ซึ่งการร่วมมือกันสร้างสรรค์ประโยชน์ไม่คิดเอาเปรียบกันและเสียสละเพื่อส่วนรวมถือเป็นคุณธรรมในศาสนาด้วยเช่นกันคนชุมชนวัดไร่จิงมีความเข้มแข็งและสามารถดำเนินธุรกิจต่อมาได้อย่างยั่งยืน ด้วยความร่วมมือของคนในชุมชนและความพร้อมด้วยปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในชุมชน

ชุมชนวัดคอนทวายเป็นชุมชนลุ่มแม่น้ำนครชัยศรีได้เปรียบสภาพภูมิประเทศและกายภาพของสถานการเกิดตลาดการค้ามาถึงปัจจุบันชาวสวนมีโอกาสนำผลผลิตมาจำหน่ายในตลาด ถ้าจะมีกลไกเข้ามา คือ ชาวบ้านในชุมชนทั้งสองแห่งมีการศึกษาของสมาชิกในครอบครัวเรียนสูงขึ้น ยุคโบราณสังคมสมัยก่อนการศึกษาจะเรียนแค่ประถมสี่หรือมิได้มีการเข้าโรงเรียนแต่ประการใด เพราะสถาบันการศึกษาไม่มากนัก แต่ในปัจจุบันทั้งสองชุมชนให้ความสำคัญในการส่งเสริมสถาบันการศึกษาให้บุตรหลานของคนมีความรู้ความสามารถเป็นประโยชน์แก่สังคมต่อไป

ซึ่งจากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยสามารถทราบได้ว่าชุมชนทั้งสองในที่นี้คือ ชุมชนวัดไร่จิงและชุมชนวัดคอนทวายสามารถดำเนินธุรกิจได้ด้วยตนเอง มีระบบผสมผสานกับระบบทุนนิยมเป็นระบบธุรกิจชุมชนเป็นอันดับแรกและระบบธุรกิจทุนเป็นอันดับรอง โดยอาศัยหลักเศรษฐกิจบนฐานความคิดแนวรักษามิตรภาพของสมาชิกในครอบครัว โดยอาศัยแรงงานของคนเป็นหลักบนพื้นฐานของสภาพภูมิประเทศและประสบการณ์ที่สั่งสมของบรรพบุรุษที่ถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นระบบสังคมและวัฒนธรรมในวิถีชีวิตชุมชน โดยมีกิจกรรมทางประเพณีและวัฒนธรรมเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวของสมาชิกในชุมชนและส่วนหนึ่งขยายการผลิต

เพื่อรองรับการบริโภคของประชาชนจากสังคมภายนอกที่หลั่งไหลเข้าไปท่องเที่ยวทั้งสองชุมชน ด้วยความชื่นชอบภูมิประเทศแบบสังคมโบราณ ซึ่งอาจหาดูได้ยากในวิถีชีวิตปัจจุบัน

ปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตแบบชุมชนคือ ปัจจัยภายในเกิดจากสมาชิกในชุมชนมีความรักถิ่นและพอใจกับการดำรงชีพของตนเอง ซึ่งเป็นอาชีพอิสระพอกิน พอใช้ มีความศรัทธา ความเชื่อในศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม มีความพอเพียงและรู้จักปรับเปลี่ยน โอกาสและการผลิตให้ทันกับเหตุการณ์เป็นสิ่งสำคัญ

5.2 ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มี 4 แนวทาง ดังนี้

แนวทางประการที่หนึ่ง โดยวิธีลงสัมภาษณ์เชิงลึกในพื้นที่

1. ผู้นำชุมชน ได้จัดรวมกลุ่มในระดับเครือข่ายมากขึ้นเพื่อการเชื่อมโยงผลผลิตและการพึ่งพากำลังแรงงานในชุมชนให้เกิดประโยชน์มากขึ้นและส่งเสริมถ่ายทอดภูมิปัญญามากขึ้นแก่คนรุ่นต่อมาประชาชนในกลุ่มน้ำนครชัยศรีซึ่งเข้าวัดทำบุญในงานสำคัญ ๆ อย่างสม่ำเสมอ วัดให้ความสำคัญกับการทำบุญของชาวบ้าน วัดและพระสงฆ์ยังเป็นองค์กรเชื่อมประสานให้กิจกรรมเกิดประโยชน์ส่วนรวมของชุมชนดำเนินต่อไปได้

2. ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในทุกระดับเพื่อประสานงานกันเป็นเครือข่ายมากขึ้น ในการผลิตและการแลกเปลี่ยนในชุมชนใกล้เคียง ด้วยวิธีการให้ความรู้ในเชิงประเพณีและวัฒนธรรมเอาปัญญาเป็นที่ตั้งมิใช่เอาเงินตราเพียงอย่างเดียวเป็นปัจจัยในการผลิต

3. ส่งเสริมชุมชน เป็นผู้รู้ข้อมูลข่าวสารในวิชาชีพและการรู้เท่าทันกระแส โลกาภิวัตน์ด้วยการนำมาคัดลอกและปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสังคมชุมชน โดยยึดหลักของจริยธรรมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

แนวทางประการที่สอง เจริญโยบาย

1. องค์กรภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน เข้ามาส่งเสริมให้ชุมชนได้แสดงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมนำมาเป็นนโยบายจากฐานรากสู่แนวทางปฏิบัติ เพื่อสอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชน

2. การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรในชุมชนบนฐานความรู้ ของสภาพภูมิประเทศและสภาพสังคมท้องถิ่น บางครั้งนำสิ่งแปลกปลอมที่ไม่เหมาะกับการเสียโอกาสในชุมชนหรืออาจต้องศึกษาประเพณีวัฒนธรรมก่อนนำนโยบายเข้าสู่ท้องถิ่น

3. รัฐจำเป็นต้องปกป้องพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการเกษตรจัดการทำแผนการใช้ที่ดินที่เหมาะสมภายในชุมชน

4. การรักษาเครือข่ายระบบชลประทานด้วยการดำรงสภาพที่เหมาะสมการรักษากุดคลอง ลำกระโดงสาธารณะ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าใจสภาพวิถีของน้ำซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการดำรงชีวิตและการผลิตโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำ

5. นโยบายการปรับวิถีชีวิตสู่นอกภาคเกษตรควรมีการกำหนดแผนและพื้นที่ชัดเจน เช่น การบริการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในบริเวณชุมชน

แนวทางประการที่สาม ในด้านปฏิบัติการกิจหน้าที่

1. องค์กรบริหารปกครองส่วนท้องถิ่นมีวิธียุทธศาสตร์เชื่อมโยงระบบรัฐ – เอกชน – ชุมชน ให้มีระบบบูรณาการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและความเป็นจริงในระบบวิถีชีวิตของชุมชนเข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริงของชุมชน

2. ผลประโยชน์แก่การวิจัยในครั้งนี้ ควรศึกษาเพิ่มเติมชุมชนในกลุ่มอื่นๆ ที่แตกต่าง เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ เก็บข้อมูลเฉพาะชุมชนตลาดวัดคอนหาวยและชุมชนตลาดวัดไร่จิงเท่านั้น

แนวทางประการที่สี่ เพื่อการพัฒนาภายในชุมชน

1. ด้านความปลอดภัยของชุมชนและนักท่องเที่ยว เช่น จัดให้มีสถานที่รับแจ้งเหตุโดยตรง ให้อาสาสมัครชุมชนร่วมกันเฝ้าดูแลรักษาโดยกลุ่มอาสาสมัครชุมชน

2. ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัย ภาครัฐควรเข้าไปให้ความรู้และวิธีประกอบอาหารที่ถูกต้อง สุขอนามัย เฝ้าระวังเชื้อโรคและสิ่งแปลกปลอมอื่นๆ ที่เข้ามาสู่ชุมชน

3. ปัญหาการจราจร การจัดระบบการคมนาคม เพื่อความปลอดภัยและลดมลพิษ

4. การคมนาคม ควรใช้รถเมล์สาธารณะเพื่อลดการใช้พลังงาน รักษาระเบียบของชุมชน ควรมีแผนผังและกำหนดพื้นที่สินค้าผลผลิตในชุมชน

5. การรักษาความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิม เพื่อรักษาภาพลักษณ์และความเข้มแข็งของชุมชน ในการรักษาภูมิทัศน์ในรูปแบบโบราณของวิถีชีวิตสังคมท้องถิ่น

ชุมชนวัดไร่จิง ในภาพลักษณ์ของคนทั่วไปจะมีชาวพุทธจำนวนไม่น้อยกว่า 5,000 คน (นับจำนวนรูปเทียนของวัด) ซึ่งหลังไหลเข้ามานมัสการพระประธานในโบสถ์เพื่อขอพรในสิ่งที่ตนปรารถนาและเป็นที่เล่าขานสืบมาในความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อดาววัดไร่จิงทุก ๆ วัน เป็นผลให้บริเวณลานร้านค้าชุมชนหลังพระอุโบสถสามารถสร้างรายได้เป็นธุรกิจชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งของชาวสวนบริเวณชุมชนใกล้เคียงนำผลผลิตมาจำหน่ายได้ทุกวัน

บริเวณชุมชนรอบพระอุโบสถวัดไร่ขิง ได้มีการปรับเปลี่ยนอาคารล้อมรอบตลาดนัดชุมชน ซึ่งอยู่บริเวณด้านหลังอุโบสถที่หันหน้าลงสู่แม่น้ำท่าจีน บริเวณด้านซ้ายอุโบสถเป็นโรงพยาบาลและโรงเรียนวัดไร่ขิง บริเวณด้านขวาเป็นสถาบันวิจัยการศึกษาวิทยาการอาชีพ โรงเรียนมัธยมวัดไร่ขิงและหอสมุดเฉลิมราชกุมารี บริเวณชุมชนวัดไร่ขิงจึงมีผู้คนจำนวนมากเข้ามาในบริเวณชุมชนนี้ทุก ๆ วัน ซึ่งเป็นชุมชนพร้อมด้วยปัจจัยสี่ดำเนินตามวัตถุประสงค์ของคนในชุมชนและพระอุบาลีคุณูปการ เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง ซึ่งมีวัตถุประสงค์สร้างแหล่งเรียนรู้ไว้เพื่อป้องกันการรुक็บเข้ามาตั้งโรงงานในบริเวณชุมชนและใกล้บริเวณอุโบสถแห่งนี้

ชุมชนวัดคอนทวาย ในบริเวณตลาดร้านค้าชุมชน ยังคงรักษาอัตลักษณ์ธุรกิจชุมชนไว้เช่นเดิม ในการค้าขายอาหารและสินค้าการเกษตรสดใหม่ของชุมชนผลิตนำมาขายในบริเวณตลาดคอนทวาย ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการอนุรักษ์อาชีพและร้านค้าของชุมชนได้ส่วนหนึ่ง เนื่องจากบริเวณตลาดร้านค้าคอนทวายเป็นที่ดินของเอกชน มีการอนุรักษ์ไว้มีอยู่ 2 ราย คือ ครูสวัสดิ์ นิ่มอนงค์และนางสุนีย์เจ้าของที่ดินตลาดไม้หลังเก่ายังร่วมกันอนุรักษ์บ้านเรือนและวิถีการค้าเอาไว้ บริเวณนอกจากพื้นที่วิจัยส่วนหนึ่งก็ได้กลายเป็นตึกแถวมีการพัฒนาพื้นที่บริเวณร้านค้าและที่อยู่อาศัย บริเวณชุมชนตลาดนัดคอนทวายมีชื่อเสียงมากในด้านอาหารและยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติใกล้เมืองหลวง ตลาดแห่งนี้จึงสามารถประกอบธุรกิจและรักษาความเป็นวิถีชีวิตเรียบง่ายแบบดั้งเดิมเป็นการประกอบธุรกิจภายในครัวเรือน

การพัฒนาวิถีชีวิตดั้งเดิมเพื่อป้องกันการแทรกแซงจากระบบทุน โดยชุมชนมีความร่วมมือร่วมใจช่วยกันรักษาภูมิปัญญาและวิถีการผลิต ไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงที่จะปรับเปลี่ยนโครงสร้างจากเดิมไปสู่แบบสมัยใหม่โดยไม่จำเป็น

ความยั่งยืนของชุมชนยึดแนวธุรกิจแบบพอเพียง ความสามารถดำรงอยู่สืบทอดต่อไป ด้วยการดำเนินธุรกิจของชุมชนบนพื้นฐานของระบบครัวเรือน ความพอดีและความพอประมาณ ทำให้ชุมชนสามารถดำเนินธุรกิจของตนเองได้ โดยวิธีการแผ่กระจายในวิถีการผลิตของชุมชนในเรื่องการกระจายรายได้ด้วยการอนุรักษ์ความเป็นไทย ซึ่งนำวิธีการทำธุรกิจโดยการถ่ายทอดและสั่งสมสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นแบบสังคมยุคโบราณ ทั้งสองชุมชนจึงมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตามพื้นที่และความเหมาะสมของผู้อาศัยในบริเวณชุมชนเป็นสำคัญ

ชุมชนยุคทุนนิยมเกิดในภาคการค้าและอุตสาหกรรม ความอิสระเสรีของตนเองขาดหายไป ชีวิตแรงงานถูกผูกติดกับกฎเกณฑ์ กติกาและภาระหน้าที่ที่นายจ้างกำหนดให้ ความแข่งขันนำพาความขัดแย้งเข้าสู่สังคมอำนาจที่ตกอยู่ในกลุ่มบุคคลจำนวนน้อยทำให้สังคมผู้แพ้และผู้ด้อยกว่าตกอยู่ในภาวะทุกข์ยาก ลำบาก สังคมโลกได้หันกลับมาพิจารณาปัญหาจุดอ่อนของทุนนิยมมองคุณค่าทุนทางสังคมที่เคยเข้มแข็งมาก่อนกลับมาพัฒนาเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งได้เหมือนอดีตที่ผ่านมา

ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า การสร้างภาวะการอยู่ดีมีสุขจำเป็นให้ประชาชนเรียนรู้และตระหนักถึงสิทธิของการมีส่วนร่วมทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ปฏิสัมพันธ์กันในเชิงอำนาจ ต่อรองเป็นผู้พิทักษ์สิทธิผลประโยชน์ในชุมชนในภาวะได้ครอบครองของระบบทุนนิยม ชุมชนต้องตระหนักในสิทธิและศักดิ์ศรีในความร่วมมือ (Co-Cooperation) มิใช่การรับรู้หรือการรับการสงเคราะห์ตามนโยบายการพัฒนา ควรพัฒนาให้ชุมชนเป็นตลาดและธุรกิจของระบบทุนนิยมในการเชื่อมโยงในสิ่งที่ชุมชนสามารถผลิตได้ ถ้าหากการผลิตระดับครัวเรือนในชุมชนไม่สามารถจัดการได้จึงให้รัฐเป็นผู้กำหนดนโยบาย

การเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในทัศนะของชุมชนลุ่มน้ำนครชัยศรีกลับถือเป็นผลบวกด้วยเหตุผลหลายประการเพราะลุ่มน้ำแถบนั้นประชากรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร สามารถเป็นแหล่งรองรับและพักพิงของแรงงานที่ตกงาน เพราะความเรียบง่ายและสามารถอยู่ได้ด้วยกำลังแรงงานของตนเป็นสำคัญ เนื่องจากสินค้าภาคเกษตรในลุ่มน้ำนครชัยศรีสามารถส่งออกต่างประเทศและเป็นสินค้าจำเพาะของเกษตรกรที่มีความสามารถในการผลิต ดังเช่นผลไม้ที่เรียกว่า ส้มโอ มีแหล่งผลิตที่มีคุณภาพเฉพาะในสภาพภูมิอากาศร้อนชื้นและเป็นน้ำกร่อยเท่านั้น บรรดาลูกหลานของชุมชนในแถบนี้ซึ่งออกไปทำงานต่างถิ่น เมื่อกลับมาอาศัยผืนดินลุ่มน้ำนครชัยศรีดำรงชีพต่อไปโดยไม่เคียดแค้นนักในช่วงเกิดกระแสโลกในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ประกอบกับธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นธุรกิจเดียวที่สามารถยืนหยัดอยู่ได้ในภาวะที่ประเทศประสบภาวะวิกฤตได้อาศัยทรัพยากร ซึ่งมีอยู่ในชุมชนเศรษฐกิจชุมชนวัดไร่ขิง และชุมชนวัดคอนทวาย ความเป็นอยู่ในชุมชนดำรงวิถีชีวิตวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นมีการจุดประกายดึงศักยภาพทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของท้องถิ่นออกมาเป็นจุดขายประกอบกับกระแสท้องถิ่นนิยม “การหวนคืนสู่รากเหง้าของตนเอง” ได้รับการพลิกฟื้นขึ้นมาต่อสู้กับกระแสโลกาภิวัตน์ทุกคนเริ่มตระหนัก ประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยไม่อาจต่อสู้กับกระแสการสร้างเทคโนโลยี หรือความทันสมัยได้เท่าเทียมกับประเทศที่พัฒนา แต่สามารถยืนอยู่ได้ด้วยวัฒนธรรมและทรัพยากรซึ่งอุดมสมบูรณ์ การสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนอย่างแพร่หลายรวมทั้งเป็นการเปิดโอกาสธุรกิจขายอาหารบนแพและเกิดธุรกิจท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชุมชนริมน้ำ การบริการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และศาสนาวัฒนธรรมด้วยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติท้องถิ่นและวิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชนเป็นจุดขายเช่นนี้ เป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนเป็นการปลูกฝังความรักความ

ภาคภูมิใจและความหวงแหนในท้องถิ่นของตนและรักษาธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของทรัพยากรด้วยความตระหนักถึงคุณค่าของธรรมชาติด้วยท้องถิ่นไม่จำเป็นต้องพึ่งพุนจำนวนมากจากภายนอกชุมชน

เมื่อกระแสนุรักษ์วัฒนธรรมวัดจึงเป็นสถานที่ให้คนเข้าไปพึ่งพาและเป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลให้คนเข้าไปวัดไร่จิง เพื่อพานุครหลานไปพักผ่อนสามารถสร้างรายได้ให้ชุมชนริมน้ำวัดไร่จิง และวัดคอนหวายมีรายได้จากการขายอาหารเลี้ยงปลาเฉลี่ยในวัดหุคเสาร – อาทิตย์ แห่งละ 20,000 บาท / สัปดาห์ (สวัสดี นิ่มอนงค์ , 2550) เมื่อมีประชาชนมาจำนวนมากชุมชนข้างวัดพลอยมีรายได้จากการนำผลิตภัณฑ์มาจำหน่าย วัดกับองค์กรชุมชน เช่น วัดไร่จิงและวัดคอนหวายมีความสัมพันธ์กันในเชิงเชื่อมประสานเพื่อให้กิจกรรมเพื่อส่วนรวมของชุมชนสามารถดำเนินต่อไปได้

การปรับตัวของชุมชนลุ่มน้ำนครชัยศรีระหว่างชุมชนตลาดวัดไร่จิงและชุมชนตลาดวัดคอนหวายในยุคปัจจุบันความสัมพันธ์ภายในชุมชนคงเป็นแบบเรียบง่าย โดยอาศัยภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นในดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ส่งสมสืบทอดมา ด้วยสภาพของบุคลากรที่มีต้นทุนทางสังคมที่เข้มแข็งด้วยสถาบันศาสนา สถาบันครอบครัว สถาบันผู้นำ ทั้งที่เป็นทางการและเป็นเอกชน ดังนั้นเมื่อเกิดวิกฤตแกนนำเหล่านี้ได้รวมพลังกันเป็นพลังชุมชนต่อสู้กับปัญหาและเผชิญหน้าด้วยความอดทน โดยใช้บทเรียนจากอดีตและวิธีการที่ชุมชนถูกทำลายมาเป็นเกราะป้องกันและใช้ภูมิปัญญาของชุมชนในการต่อสู้กับระบบทุนนิยมและสิ่งแปลกปลอมที่เข้าไปยึดทรัพยากรด้วยวิธีการฝ่าฟันวิกฤตทุกรูปแบบด้วยความรู้เท่าทันและรวมพลังสามัคคี เพื่อให้ชุมชนสามารถอยู่รอดต่อไปบนวิถีการดำเนินธุรกิจ ในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักแห่งชีวิตในการฝ่าฟันวิกฤตทุกรูปแบบ โดยใช้ภูมิปัญญาผสมผสานเทคโนโลยีที่เข้ามาใหม่ เพื่อให้ชุมชนอยู่รอดต่อไปอย่างยั่งยืน

5.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาในกลุ่มของชุมชนอื่นในพื้นที่อื่นที่แตกต่างกัน อาจพบผลการวิจัยหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลแตกต่างกัน

ควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวแปรและสถานที่อื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อการดำเนินธุรกิจชุมชน เพื่อให้ทราบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร

ควรศึกษาเพิ่มเติมการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจชุมชนที่ยึดมั่น แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เพื่อช่วยต่อการวิเคราะห์ผลต่าง ๆ ในคราวต่อไปและสามารถนำมาใช้เป็นตัวอย่างต่อไปในอนาคต